M.A. DEGREE EXAMINATION, JUNE/JULY 2025.

Fourth Semester

Sanskrit

VEDIC LANGUAGE AND LITERATURE — II

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) “अन्नं न परिचक्षीत” विचारयत।

(b) प्राणो ब्रह्मीति व्यजनात् – उपनिषदमनुसृत्य लिखत।

(c) पञ्चाग्नयो ये च त्रिणाचिकेताः – विशदयत।

(d) “अङ्गुष्ठमात्राः पुरुषः” - यथाग्रन्थं विवृणुत।

(e) विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्यामृतमश्नुते – कथम्?

(f) ‘पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते’ - विवृणुत।

(g) समाम्नाय शब्दस्य निरुक्ते कोऽर्थः?

(h) चत्वारि पदजातानि – विशदयत।

(i) “दुर्मदासः” निरुक्तिं लिखत।

(j) ‘आचार्यः’ कः? विशदयत ग्रन्थानुसारं।

2. चत्वारः समाधेयाः। (20)

(a) निपातानां स्वरूपं सोदाहरणं विशदयत।

(b) यस्कानुसारं षड्भावविकारविशेषान् लिखत।

(c) निपातलक्षणम् किम्? निरूपयत।

(d) नामानि – आख्यातजानि – विवृणुत।

(e) तैत्तिरीयोपनिषदनुसारेण अन्नब्रह्मस्वरूपं विवृणुत।

(f) कठोपनिषदि वर्णितः नचिकेतसः तृतीयः वरः कः?

(g) ईशावास्योपनिषदः वैशिष्ट्यं लिखत।

(h) उपनिषद् वाङमयस्वरूपं लिखत।

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (15)

(a) कठोपनिषदः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।

अथवा

(b) मानुषदैवी उपासना विशेषान् संगृह्णीत।

(c) यास्कानुसारं निरुक्तप्रयोजनानि लिखत।

अथवा

(d) शिक्षा वेदाङ्गस्य स्वरूपं लक्षणं च उपस्थापयत।

4. पञ्च ससन्दर्भं व्याख्यात। (15)

(a) प्राणे शरीरं प्रतिष्ठितम्।

(b) अथ दैवीः।

(c) धीराणां ये नस्तद् विचयक्षिरे।

(d) योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमस्मि।

(e) आश्चर्यो ज्ञाता कुशलानुशिष्टः।

(f) स्वयं च जीव शरदो यावदिच्छसि।

(g) स्थाणुरयं भारहारः।

(h) बिल्मं भिल्मं भासनमिति।

(i) कक्ष्या रज्जुरश्वस्य।

(j) हिरण्यं कस्माद्?

(402SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, JUNE/JULY 2025.

Fourth Semester

Sanskrit

HISTORY OF SANSKRIT LITERATURE
AND LINGUISTICS – II

Time : Three hours　　　　Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)

(a) रघुवंशानुसारं इक्ष्वाकूनां महत्त्वं विवृणुत।

(b) माघे सन्ति त्रयो गुणाः – के सन्ति?

(c) मेघसन्देशकाव्ये किं वर्णितम्? केन प्रेषितम्?

(d) बाणकवेः रचनादिकं विवृणुत।

(e) भवभूतेः रूपकानि कानिम

(f) चम्पूरामायणकर्ता कः? विशदयत।

(g) संस्कृतभाषायाः स्वरूपं वैदिकवाङ्मयानुसारं लिखत।

(h) प्राकृतभाषाणां वर्गीकरणं विशदयत।

(i) गुण (Vowel) अचू परिणाम।

(j) I.E. Dipthongs in Sanskrit.

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (20)

(a) खण्डकाव्यानाम् महत्वम् सोदाहरणं विवृणुत।

(b) भर्तुहरेः शतकत्रयस्य वैलक्षण्यं निरूपयत।

(c) शूद्रककवेः मृच्छकटिकप्रकरणे सामाजिक चिन्तनचित्रणं विवृणुत।

(d) भासकवेः वैदग्ध्यं सोपपत्तिकं निरूपयत।

(e) गद्यकाव्येषु बाणकवेः प्रतिभा विवृणुत।

(f) पञ्चतन्त्रस्य स्थानम् निरूपयत।

(g) Characteristics of the Prakrit Languages

(h) संप्रसारण – Vowel gradation.

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ – (15)

(a) काव्येषु नाटकं रम्यं —— इत्याभाणकं यथाग्रन्थं विवृणुत।

(b) श्रीहर्षनैषधकाव्यवैभवं विवृणुत।

(c) सादृश्य Analogy - its main types - Explain.

(d) अर्थविपरिणामः कः? तस्य कारणानि विवृणुत।

4. पञ्चानां लघुटिप्पणीः लिखत। (5 × 3 = 15)

(a) दशकुमार चरितम्

(b) भारविः।

(c) क्षेमेन्द्रः

(d) कल्हणः

(e) अश्वघोषः

(f) कुशलः (Semantics)

(g) असुरः

(h) पंकजम्

(i) देवनांप्रियः

(j) प्रवीणः

(403SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, JUNE/JULY 2025.

Fourth Semester

Sanskrit

DARSANAS — II

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) तर्कसंग्रहः – शब्दस्य का व्युत्पत्तिः?

   (b) वायोर्लक्षणं निरूपयत।

   (c) करणलक्षणम् यथाग्रन्थं विशदयत।

   (d) अभावः कतिविधः? विवृणुत।

   (e) प्रत्यक्षप्रमाणस्य लक्षणं विवेचयत।

   (f) बौद्धमतानुसारं आर्यसत्यानां वैलक्षण्यं विशदयत।

   (g) "एतानि द्वादशायतनानि" - विवृणुत।

   (h) बौद्धमते कति प्रमाणनि सन्ति? विवृणुत।

   (i) जैनसिद्धान्ते देवतास्वरूपं विवेचयत।

   (j) चार्वाकसिद्धान्ते मोक्षस्वरूपं वर्णयत।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) रूपलक्षणं सपदकृत्यं विवृणुत।

   (b) उपमानप्रमाणं निरूपयत।

   (c) कारणत्रैविध्यं सोदाहरणपूर्वकं निरूपयत।

   (d) परार्थानुमानं विवृणुत।

   (e) बौद्धमतानुसारं स्कन्धपञ्चकं प्रतिपादयत।

   (f) बौद्धानुसारं अनुमानप्रमाणं साधयत।

   (g) "नव तत्त्वानि तन्मते" - विवृणुत।

   (h) चार्वाकं विशदयत।

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (30)

   (a) लिङ्गं त्रिविधम्? सोपपत्तिकं विवृणुत।

   (b) शाब्दबोधकारणानि सोपपत्तिकं विशदयत।

   (c) चार्वाकमते मोक्षः कः? तत्त्वानि कानि?

   (d) जैनसिद्धान्ते प्रमाणानां सार्थक्यं वर्णयत।

(404SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, JUNE/JULY 2025.

Fourth Semester

Sanskrit

POETICS AND AESTHETICS (VII)

Time : Three hours   Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)

   (a) भावोदयः।

   (b) भावशबलत्वं।

   (c) भाव ध्वनिः।

   (d) ते गुणाः स्मृताः।

   (e) रसाभासः।

   (f) माधुर्यम्।

   (g) समाधिः।

   (h) वाक्य ध्वनिः।

   (i) अनुप्रास ध्वनिः।

   (j) आनन्दवर्धनाचार्यः।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) जगन्नाथानुसारं काव्ये गुणानां स्थानम्।

   (b) गुणानां रसमात्रवृत्तेत्वेऽपि शब्दार्थवृत्तित्व प्रसिदिः

   (c) गुणानां प्रत्यक्षस्वरूपम्।

   (d) 'न च' गुणविशिष्टा रसा द्रुत्यादिहेतवः – व्याख्यात।

   (e) शृङ्गारे यमकादीनां सन्निवेशः।

   (f) शब्दार्थशक्तिमूलत्वात् सोऽपि द्वेधा व्यवस्थितः – विशदयत।

   (g) अलङ्कारान्तर व्यङ्ग्यभावे ध्वन्यङ्गता भवेत विवृणुत।

   (h) ध्वनिविषये जगन्नाथाभिप्रायः।

3. एकः प्रश्नः समाधेयः।

   (a) (i) अर्थशक्तयुद्भवे ध्वनिः। (15)

   अथवा

   (ii) कथं अलङ्काराणां रसाङ्गत्वम्?

   (b) (i) गुणानां स्वरूपं विवेचयत। (15)

   अथवा

   (ii) जगन्नाथानुसारं गुणानां विषये प्राचीनमतखण्डनम् कुरुत।

———————

(405SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, JUNE/JULY 2025.

Fourth Semester

Sanskrit

THEORIES OF RASA AND DHVANI (VIII)

Time : Three hours   Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) 'अविवक्षितवाच्यो यः' - सोदाहरणं लिखत।

   (b) अभिधामूलव्यङ्ग्य ध्वनेः भेदाः।

   (c) विभावादीनां स्वरूपम्।

   (d) "रसस्यालौकिकत्वम्" विशदयत।

   (e) शृङ्गारः।

   (f) गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य गतिः।

   (g) ध्वनिविवेचनायाः फलोपदेशः।

   (h) कालभेदाद्वस्त भेदः।

   (i) कविवाणीवर्णनम्।

   (j) महाभारते प्रधानरसः।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) वाणी नवत्वमायाति।

   (b) संवादस्वरूपं सप्रभेदं स्पष्टयत।

   (c) प्रतिभाप्राधान्यस्य विशेषान् निरूपयत।

   (d) संवादविभागनिरूपणं कुरुत।

   (e) रसभेदान् उक्त्वा, करुणरसप्राशस्यं लिखत।

   (f) अभिनवगुप्तस्य मतं रसविषये विशदयत।

   (g) भट्टनायकमतेन रसस्वरूपं लिखत।

   (h) लक्षणामूलध्वनिं सप्रभेदं लिखत।

3. एकः प्रश्नः समाधेयः। (15)

(a) रसाभासभावाभासयोः वैलक्षण्यं सोदाहरणं विवृणुत।

अथवा

(b) 'स्निग्धश्यामलकान्तिलिप्तवियतः' - यथाग्रन्थं आविष्कुरुत।

4. एकः प्रश्नः समाधेयः। (15)

(a) प्रतिभायाः स्वरूपं सप्रभेदं सोदाहरणं विवृणुत।

अथवा

(b) अलङ्कारशास्त्रे ध्वन्यालोकस्य स्थानं प्रामुख्यं सोदाहरणं विवृणुत।